

Dva parka na tromeji

Beseda park lahko, kot vse kaže, pomeni marsikaj. Še posebno, če se o parkih pogovarjajo tri države. Avstrijci nameravajo v okviru industrijskega parka Heiligenkreuz - Monošter, na tromeji Avstrije, Madžarske in Slovenije, graditi sežigalnico s kapaciteto 200.000 ton odpadkov na leto. Da bi industrijski park s sežigalnico zaživel tik ob krajinskem parku Goričko, naravnem parku Raab in narodnem parku Fertő-Hanság, ki tvorijo celoto ob tromeji, si je skoraj nemogoče zamisliti. Tudi če bo sežigalnica zelo sodobna, okoljevarstveniki iz vseh treh držav upajo, da bo ostalo zgolj pri idejni zasnovi. (ank)

Medmrežno okolje

Ustavno sodišče je 25. januarja zavrglo pobudo nevladne organizacije Umanotera za začetek postopka za oceno ustavnosti in zakonitosti resolucije o nacionalnih razvojnih projektih za obdobje 2007-2023. S pobudo so želeli pri Umanoteri opozoriti na okolju neprijazno naravnane razvojne projekte. Več na: <http://www.umanotera.org/>

Evropski poslanci so v sredo s 616 glasovi za, 25 proti in 30 vzdržanimi glasovi sprejeli skupno resolucijo, s katero predlagajo številne ukrepe za učinkovitejši boj proti podnebnim spremembam. Resolucija je odgovor parlamenta na januarsko sporočilo komisije "Omejevanje globalnih podnebnih sprememb na 2 stopinji Celzija - Pot do leta 2020 in naprej", podnebne spremembe pa bodo tudi ena od tem vrha unije v začetku marca. http://www.futureofeuropa.parlament.gv.at/news/expert/documents_presse_par_theme_p_age/911/default_sl.htm

Pri WWF so ponovno "udarili" z inovativno akcijo. Zbrali so priče klimatskih sprememb in sedaj na spletni strani objavljajo zgodbe ljudi, ki na svoji koži občutijo spreminjanje okolja. Zelo poučno za vse skeptike, stran pa resnično ponuja občutek globalnega. http://www.panda.org/about_wwf/what_we_do/climate_change/news/witnesses/index.cfm

Veliko alpskih regij je novembra lani zabeležilo najvišje temperature doslej, kar je za več tednov prestavilo snežne padavine in začetek smučarske sezone. Če bi se temperatura ozračja zvišala za štiri stopinje Celzija, kar je še bolj črni scenarij za alpski zimski turizem, bi se število smučišč z naravno snežno podlago zmanjšalo na slabo tretjino oziroma za 200 smučišč. Pri tem bi bila najbolj prizadeta Nemčija, kjer bi dvig temperature ozračja "1e" za eno stopinjo, privedel do 60-odstotnega zmanjšanja števila smučišč, ki bi se oskrbovala z naravnim snegom. Več na: <http://www.umanotera.org/index.php?node=24&y=2007&id=5352> (ank, sta)

Rekordno topla zima se nadaljuje

Podatki slovenskih meteoroloških postaj pravzaprav ne kažejo ničesar, česar ne bi že vedeli. Rekordno topla zima se nadaljuje. Prva tretjina februarja je bila povsod toplejša od dolgoletnega povprečja, najmanjši odkloni so bili na zahodu države, največji na vzhodu. Še večje razlike med zahodom in vzhodom so bile v odklonu sončnega obsevanja od dolgoletnega povprečja. Zahodni deli države so bili celo podpovprečno osončeni, severovzhod države pa je imel preko 180 odstotkov povprečne dolgoletne vrednosti. V večjem delu države so bile povprečne dnevne temperature zraka vse dni nad dolgoletnim povprečjem, izjemi sta bili priobalno območje in deloma visokogorje. Poleg globalno višjih temperatur je za take razmere krivo tudi pomanjkanje snežne odeje. V prvi tretjini februarja je snežna odeja običajen pojav tudi v nižinah, letos pa so bili ti kraji brez snežne odeje, pišejo pri ARS-u. (ank)

Odklon temperatur od dolgoletnega povprečja v februarju

Vir: ARSO

VEČER

Primerjava stabilnega ekosistema, ki zadržuje vodo, z umetno reguliranim vodotokom.

Vračanje v naravno stanje

Ob črnogledih napovedih, po katerih naj bi svet zaradi neizbežnega segrevanja ozračja doletele suše, poplave in druge neprijetnosti, ni treba, da sedimo križem rok, pravi prof. dr. Danijel Vrhovšek. Poznamo rešitve, samo uresničevati jih je treba

ANDREJA KUTIN

Ekoremedicija je v bistvu prenašanje naravnih sistemov v uporabo človeka. Naravni sistemi imajo tri bistvene funkcije: zadrževanje vode, samočistilno in biodiverzitetno sposobnost. V različnih sistemih prevladujejo različne lastnosti. Zadrževalni sistemi seveda predvsem zadržujejo vodo, samočistilna sposobnost pa je relativno majhna, medtem ko je pa pri močvirjih zadrževanje sorazmerno majhno, imajo pa veliko biodiverzitetno in samočistilno sposobnost. Danijel Vrhovšek je vodilni slovenski strokovnjak za ekoremedicije in ima za seboj že vrsto uspešno izvedenih projektov.

V času industrijskega razvoja, verjetno pa že prej, je bila regulacija vodotokov eno glavnih gonil razvoja kmetijstva, industrije... Kolikšno škodo povzroči okolju, denimo, betonirana struga reke?

"Tako kot nek sistem porušimo, izgubimo vse naravne funkcije. Če iz vodotoka naredimo kanal, ki je namenjen samo pretakanju vode, bo voda hitro tekla, v dolnjem toku bo povzročala poplave, v njenem zgornjem toku pa se bodo pojavljale suše. Zgubi se samočistilna sposobnost, saj ni ne korenin, ne kamenja, ne močvirij. Onesnažena voda, ki je pritekla v kanal, tako ostane še vedno enako onesnažena; seveda je uničena tudi vsa biodiverzitetna, uničene so živali in rastline ob vodi.

Seveda poznamo tudi druge vrste ekoremedicije. Če imamo onesnaženo zemljo, jo tako lahko očistimo. Nekateri rastline vlečejo iz tal težke kovine, druge pesticide, tretje spet nekaj drugega. Problem so tudi vetrne bariere. V Prekmurju so zemljo očistili vseh mejic in veter odtlej vso vlago odnese, če pa bi tudi ob največji suši pogledali pod drevesa, bi videli, da je pod njimi vse zeleno; voda sicer hlapi, se kondenzira in spet pade na zemljo. A človek je sistematično odstranil te sisteme z njiv. Tudi plazove je z ekoremedicijo možno vsaj delno omejiti in preprečiti. Naravni sistemi imajo velike sposobnosti zmanjševanja ali odpravljanja problemov, ki si jih je človek sam nakopal."

Kdaj smo začeli opazovati, da je z našim načinom urejanja vodotokov in drugih naravnih sistemov nekaj narobe?

"Sprva ni bilo težav, saj nismo znali oceniti poplav, ki so se pojavljale v dolnjem toku rek, saj so bila tam pri nas zemljišča neobdelana. Zdaj pa so tam njive in poplave zaznamo. A problem smo ustvarili sami s kanali v zgornjem toku rek. Na Goričkem, denimo, so kanali in meliorizirani jarki, tako da vsa voda odteče takoj v dolino, kjer nato poplavlja. Z ekoremedicijo ponovno vzpostavimo zadrževalne sisteme. Ne obsojam takratnega početja, takrat so imeli pač tako znanje. Naredili so kanal, da bi pridobili površine za pridelovanje hrane. Danes je hrane dovolj in škoda bi bilo, če bi to počeli še naprej, še posebno, ker vemo, da nam to povzroča težave.

Pri nas so se ekoremedicije kanalov začele zelo zgodaj. Sicer ne zaradi ekonomskega, ampak bolj zaradi estet-

skega učinka. A so še zdaj revitalizacije sorazmerno redke. Najbolj znane ekoremedicije pri nas so rastlinske čistilne naprave, ko naredimo umetno močvirje oziroma sistem, podoben močvirju, in onesnažena voda, ki priteče vanj, se očisti. Danes je takšnih rastlinskih čistilnih naprav po Evropi ogromno, saj tvorijo nov biotop, proizvajajo energijo z biomaso in nepovratno vežejo ogljikov dioksid."

Ekoremedicija očitno ponuja rešitve za odpravljanje mnogih težav v sodobni kulturni krajini. Kako pa je z zavestjo o teh postopkih?

"V Limnosu razvijamo naravne sisteme čiščenja onesnaženih vaških izvirov. Namesto da gradimo drage vodovodne sisteme, je z nekoliko prilagojenimi naravnimi sistemi vaše izvire možno očistiti. Med ekoremedicije sodijo tudi vegetacijski pasovi, skozi katere teče voda in se tam očisti, pa tudi pravilno vzdrževanje melioracijskih jarkov. Vse te sisteme pri nas in drugod v Evropi dodatno izpopolnjujemo. Seveda pa vse to ni posebno zanimivo za kapital, kar je pravzaprav največja slabost teh rešitev. Učinki so dolgoročni, če danes ščitimo podtalnico, se bo to poznalo čez dvajset let, to pa za vlagatelje tačas ni zanimivo. Na žalost je tudi država, ki bi morala skrbeti za te stvari, začela ukrepati šele v zadnjem času. Ta način varovanja okolja je možno najbolje uveljaviti, če bomo vlagali v izobraževanje. Zato poskušamo v to vgraditi vse šolske sisteme in po dveh generacijah, tako upamo, bodo ljudje dojemali, da je možno poseg v vodotok opraviti na sonaraven način. Vemo, da v bitki s kapitalom zdaj ne bomo zmagali, dolgoročno pa je možno kaj doseči."

Za zdaj so pri nas ti projekti odvisni predvsem od evropskega denarja.

"Mislim, da je država začela dobivati posluš za to, kar pa je še bolj vzpodbudno, tudi ljudje so začeli razmišljati na ta način. Nedavno smo imeli predstavitev ekoremedicij za 23 županov Pomurja, ki so vsi podprli naša stališča. Mislim, da se ljudje počasi začinjajo zavedati tega. Tudi minister je nedavno podpisal sklep, ki predpisuje, da se ekoremedicije vgradijo v vse predpise, ki se kakorkoli nanašajo na okolje. Seveda so želje eno, drugo pa uresničevanje, a kljub temu je tudi to korak naprej."

Za laika je ekoremedicija nekaj abstraktnega. Kako bi najbolj nazorno predstavili realizacijo takega postopka?

"Najbolj razumljivo je zadevo predstaviti s primerom. Če teče iz hleva gnojnica, se tam razrastejo koprive, ki jo očistijo. Zato tam nasadimo še več kopriv, zraven pa še rastline z bolj globokimi koreninami. Pravzaprav pogledamo, kako se je narava odzvala na določen stres, in ji nato pomagamo, da to, kar bi narava sama naredila v sto letih, lahko opravi v petih."

Verjetno se pri realizaciji projektov spopadate tudi z dvomi krajevnega prebivalstva. Velikokrat so poplave krive prav zaraščene, torej premalo pretočne struge.

Prof. dr. Danijel Vrhovšek (Sašo Bizjak)

"Težava je v tem, da ljudje gledamo problem tam, kjer se pojavi. Namesto tega da gledamo kraj, kjer je nastala poplava, bi morali začeti opazovati pri izviru. Če smo v zgornjem delu vodotoka kanalizirali, spodaj pa je struga zaraščena, bo to imelo za posledico poplavo. Zadnje čase se veliko govori o črnih scenarijih posledic globalnega segrevanja, nihče pa ne ponudi rešitev. A pravzaprav je mogoče veliko storiti. Namesto da kopljemo kanale, vodo lahko zadržujemo v tleh."

Radi se primerjamo z drugimi, kje je Slovenija v primerjavi z zahodno Evropo?

"Tisto, kar mi še imamo, bi lahko ohranili, ne pa, da najprej uničimo, čez nekaj let pa bomo popravljali, kot to počno v zahodni Evropi. Po miselnosti so v Evropi dlje kot mi, ampak pri udejanjanju smo mi lahko prvi. Ekoremedicija je posel za vse, ne samo za biologe. Sodelujejo gradbeniki, kemiki in drugi. Na primer, ko smo delali v Prekmurju, so ljudje znali delati te stvari, poznali so vrbove poplete, znali so revitalizirati vodotok, saj tam živijo s tem. V Ljubljani tega ne znajo več. Poleg novih delovnih mest in vseh drugih prednosti bi vendarle lahko naredili nekaj za preprečevanje ujmn, namesto da vsi samo sedimo in tarnamo."

Vidra kmalu v bolj prijaznih vodah

V sklopu projekta LIFE-NATURA - Ohranjanje populacije vidre (Lutra lutra) na Goričkem, projekt sofinancira Evropska unija, se za obvarovanje in obnavljanje ugodnega življenjskega prostora za vidro na območju Krajiškega parka Goričko izvajajo različni ukrepi. Poleg urejanja brežin pod mostovi, ki omogočijo vidram varen prehod na drugo stran ceste pod mostom, izvajajo tudi sonaravne ureditve vodotokov in obrežij jezer. Na Peskovskem potoku v občini Gornji Petrovci je že urejena ekoremedicija v dolžini 200 metrov. V sklopu tega projekta načrtujejo ekoremedicije tudi na drugih vodotokih: pri iztoku iz Ledavskega jezera, na potokih Bukovnica, Lukaj, na Kobiljskem potoku, na Dolenskem in Mačkovskem potoku. Z vračanjem strogo reguliranih vodotokov v naravno stanje se izboljšata kvaliteta vode in življenjski prostor za živali in rastline, tudi za vidro, ki je vrhunski plenilec v naših vodotokih in jezerih.

"Vidra je krovna vrsta sladkovodnih ekosistemov in lahko s svojim značilnim videzom opravlja pomembno vlogo sporočilne vrste pri ohranjanju sladkovodnih habitatov in življenjskega okolja v najširšem pomenu," pojasnjujejo v Inštitutu Lutra. (ank)